

Vitenskapelig navn: *Eleogiton fluitans* (L.) Link.

Norsk navn: **Flytesivaks, flytesevaks**

Familie: Cyperaceae - halvgrasfamilien

Artsbeskrivelse

Flytesivaks *Eleogiton fluitans* er en flerårig, nokså spinkelt bygd vannplante med lange, flytende stengler (figur 1), og kan regnes til flytebladplantene (nymphaeidene).

Stenglene er ofte mye forgreinet, bladrike og gir et «uryddig» inntrykk der de ligger i vannskorpa (figur 2). Langs stenglene er det smale, litt flate blad. Bladene går ut enkeltvis fra bladfestene og har en lang slire med hinnekanter (figur 3). Bladfargen er ofte påfallende lysgrønn. I skuddspissene dannes små endestilte aks på tynne aksstilker (figur 4). Blomsteraksene er enkelt sammensatt med noen få reduserte blomster innenfor et omsluttende dekk skjell.

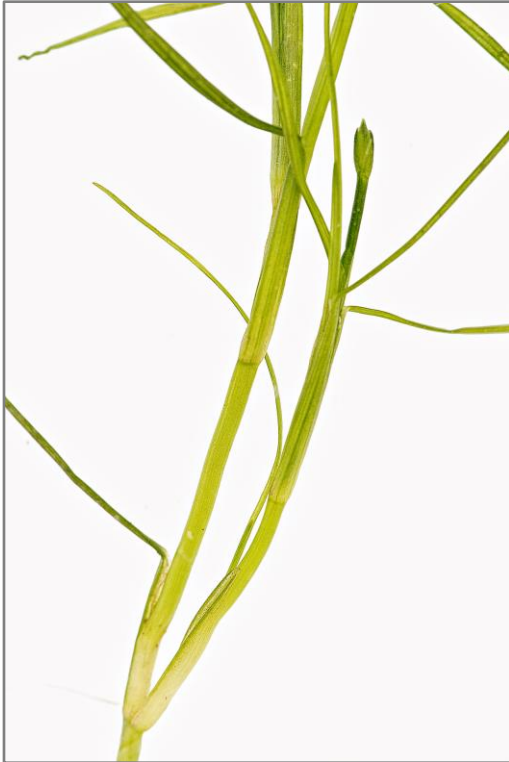

Figur 1. Flytesivaks *Eleogiton fluitans*. De uregelmessig forgreinete stenglene flyter nær vannoverflaten og endestilte, små aks stikker opp i luft. Rislandstjern, Froland. Foto: ©Birna Rørslett.

Selv om flytesivaks gjerne vokser nedsenket i vann, så kan den på grunt vann danne luftskudd som hever seg over vannflaten, eller rene landformer på vått mudder (figur 5). Slike landformer er krypende og rotslår ved hver stengelnode.

Figur 2. Stenglene er ofte rikt forgreinet med tettsittende blad og får et uryddig omriss. Blomsteraksene sitter på lange stilker. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 3. Bladene går enkeltvis ut fra stenglene og har en tydelig slire i nedre del. Sliren er hinnekantet i øvre del. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 4. Endestilte blomsteraks med noen få reduserte blomster innenfor et omsluttende dekkskjell. Arten blomstrer hyppig. 5X forstørret. Foto: ©Birna Rørslett.

Figur 5. På grunt vann danner flytesivaks mange luftskudd. Her sammen med kysttjønnaks *Potamogeton polygonifolius*, torvmoser *Sphagnum* spp. og krypsiv *Juncus bulbosus*. Rislandstjern, Froland. Foto: ©Birna Rørslett.

Økologi

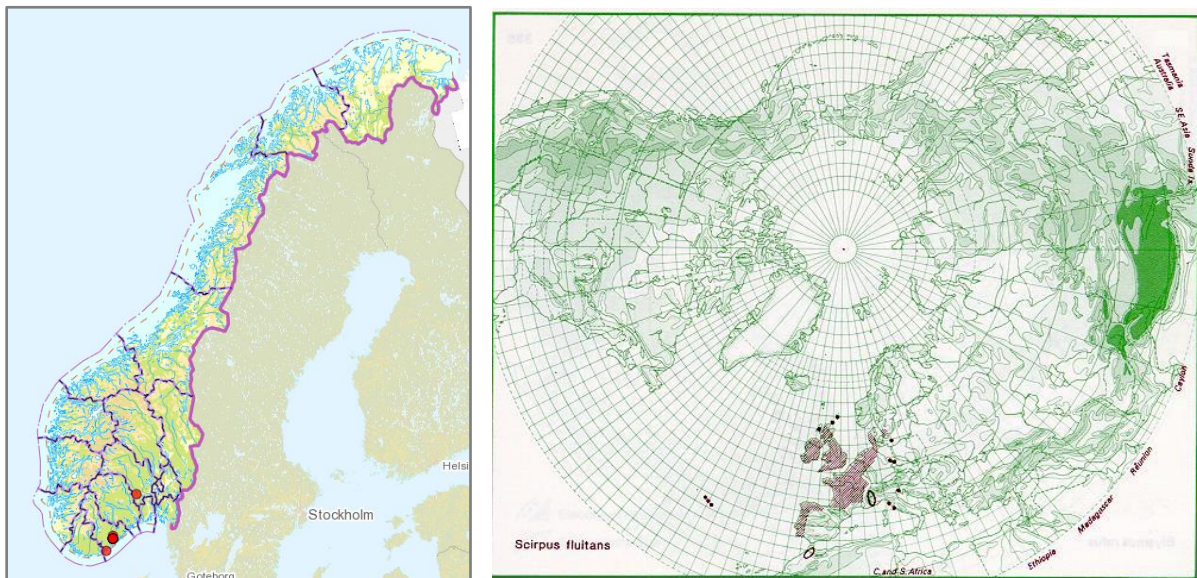
Flytesivaks finnes hos oss bare i ett svakt surt, humøst preget vassdrag i Froland (Aust-Agder). Her vokser den sammen med lite kravfulle arter som krypsiv *Juncus bulbosus*, buntsivaks *Eleocharis multicaulis*, botnegras *Lobelia dortmanna*, tjønngras *Littorella uniflora* og nøkkeroser *Nymphaea alba* coll., *Nuphar lutea*. Bestandene svinger betydelig fra år til annet og kan i enkelte år kollapse nesten fullstendig, for deretter å bygge seg opp i påfølgende år.

Arten rapporteres fra liknende lokalitetstyper i andre vesteuropeiske land (Schou m.fl. 2017). Den vokser stort sett i dammer, mindre innsjøer og roligflytende elver. Det er trolig at klimatiske forhold med gunstige, milde vintre har større betydning for artens eksistens enn lokalitetens trofegrad.

Utbredelse

Flytesivaks har en svært begrenset utbredelse i vårt land (Lid og Lid 2005). Den vokser i et lite skogsvassdrag i Froland, nær Arendal. Den har vært kjent derfra i mange år og virker ikke å spre seg nevneverdig, trass i at området burde ha gode betingelser for videre spredning. Det kan være vinterkulde som begrenser utbredelsen i vårt land.

Arten er tydelig vesteuropeisk i sin globale utbredelse (figur 6) og er nokså vanlig i store områder, f.eks. på de britiske øyene hvor den går helt nord til Shetland. Forekomstene sammenfaller med vintermilde deler av Europa. Den norske forekomsten er den nordligste i Skandinavia og bare lokalitetene på Shetland ligger lengre nord på verdensbasis.

Figur 6. Utbredelse av flytesivaks i Norge (venstre, hentet fra artskart.no 1.10.2019) og på den nordlige halvklode (Hultén og Fries 1986). Den norske kartet viser flere feilplasserte forekomster (feil i grunnlagsdata, f.eks. i geografiske koordinater).

Synonym

Scirpus fluitans L., *Isolepis fluitans* (L.) R.BR.

Rødlistestatus

Flytesivaks er vurdert som sterkt truet (EN) i Norge fordi den bare er kjent fra én lokalitet med et begrenset antall individer (Solstad m.fl. 2021).

Hovedkjennetegn

Flytesivaks kjennetegnes ved følgende trekk:

- lange flytende stengler med uregelmessig forgreining
- smale blad med hinnekantet slire, men uten slirehinne, kommer enkeltvis fra stengelnodene
- små, endestilte småaks står enkeltvis på lange stilker
- hele planten er ofte påfallende lys grønn i farge

Forvekslingsarter

Flytesivaks har et karakteristisk utseende og er derfor ikke lett å forveksle med andre vannboende arter i vår flora. Den eneste sannsynlige forvekslingsarten er krypsiv *Juncus bulbosus*. Flytesivaks er gjennomgående lysegrønn i farge, mens krypsiv oftest er sterkt rødlig anløpet. Krypsiv har flere tynne blader ved hver node mens flytesivaks er tydelig organisert som enkeltblad med lang slire. I tillegg er krypsiv rotslående ved hver stengelnode og habitus har et svært uryddig og «bustete» preg. Vannformene av krypsiv er ofte sterile. Dersom blomsterstand utvikles, så er de samlet i små hoder og oftest vivipare, dvs. det kommer ut nye bladskudd fra blomstene. Flytesivaks har endestilte (terminale) enkeltstående kompakte aks og blomstrer ofte. Den lager aldri vivipare blomsteraks.

Referanser

Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.

Hultén, E. & Fries, M. 1986. Atlas of North European Vascular Plants north of the Tropic of Cancer. Koeltz Scientific Books, Königstein, 498 s

Lid, J. & Lid, D.T. 2005. Norsk flora. Det Norske Samlaget. 7. utg. Red. Reidar Elven.

Schou, J. C., Moeslund, B., Båstrup-Spohr, L., Sand-Jensen, K. 2017. Danmarks vandplanter. BFN's Forlag.

Solstad H, Elven R, Arnesen G, Eidesen PB, Gaarder G, Hegre H, Høitomt T, Mjelde M og Pedersen O (24.11.2021). Karplanter: Vurdering av flytesivaks *Eleogiton fluitans* for Norge. Norsk rødliste for arter 2021. Artsdatabanken. <https://www.artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/22680>